

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1903 — Anv XXXVII

BARCELONA 18 DE JUNY DE 1915

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims — Atrassats: 20

DRAMES DE SANG

La Blanca eclipsant a la Roja

Els vetlladors de la guerra

l'alta nit, buids els teatres, abandonats els cafès, apareixen unes estranyes colles d'homes. Se'ls podria pendre per aqueixes congregacions nocturnes que passen, sense dispendis, per les cases equívokes o bé per individus de juntes que surten de discutir assumptes d'extraordinari interès per a el partit o l'associació. Caminen calmosament, com gent que té les hores comptades i amb un grave aire indicador que ni s'entretenen amb juntes, ni passegen per la ciutat propicis a deixar-se temptar sempre, sense mai deixar-s'hi caure. Aquests homes que surten de l'Ateneo o d'alguns amagats recons de cafès i cerveseries, són els vetlladors de la guerra. Van a les oficines de la Premsa Associada per a llegir el comunicat francès de les onze i les altres noves de la guerra. Així calmen la seva inquietut de francòfils, així poden tenir una sòn tranquila i desvetllar-se sense por a desconegudes males noves, així tenen l'orgull de saver abans que la ciutat jabs que els subscriptors de *La Vanguardia!*, els nous incidents de la tragedia.

Han fet aquest camí totes les nits de tots els mesos de guerra. Han sofert una setmana i altre, estoicament, el *rien à signaler* desencoratjador. Han escoltat fervorosament les trinxeres perdudes i les trinxeres guanyades i mai la gran quietut de la Plaça Reial ha escoltat el rene del pesimisme, ni la queixa d'un desenganyat. Són les vestals de la guerra, guardadores de les flames santes de l'entusiasme; són la comunitat de cenobites que amb fè de catacumba pregunten per la França; són els vetlladors de la guerra, plens de curiositat i de dolor que, com la poètica «germana Agna», miren sempre al camí guaitant l'adveniment de l'esperança.

Aquests vetlladors són metges, escriptors, polítics i advocats. Una nit arribaren a ésser una trentena. Seien pels bancs de la Plaça Reial o passejaven per les voltes. Les seves veus ressonaven en la divina calma de la plaça, amb palmeres, amb font, amb arcades, plaça que fa pensar en una altre americana, on viuria el virrei i els senyors frares farien rotllos platicant sobre devocions i sobre les criolles llibertines. Quan l'emisari, encarregat de cercar les notícies, baixa de l'oficina, els noctàmbuls misteriosos se concentren, s'estreny el rotllo, els caps s'allarguen frisosos i una veu recita la narració eterna, la del mes d'octubre, la del desembre, la de l'abril, la del juny, la del futur desembre: «A Nôtre Dame de Lorette hem acon-

seguit cent metres de trinxeres. En el bosc de Le Pêtre, l'enemic ha contraatacat, essent rebutjat amb grans perdues. Als Vosgos *rien à signaler*.

Un insaciable inquireix:

—I res més?

—Un parell de vapors *coulés*.

—I d'Italia?

—Res.

—I dels Dardanelos?

—Res.

Se fa un silenci. Després, un abomina dels russos, un altre dels anglesos, que no'n fan prou. Però la fè torna a redressar-se damunt la monotonía del comunicat, i al tornar a casa, amb els galls anunciadors del dia, canta l'esperança en aquells homes dels optimismes perseverants.

An aquest grupu misteriós que omple de conspiracions la Plaça Reial s'hi va sumar, una nit, una peripatètica. Què vindrien a fer aquells homes en aquelles solituds? Quines ordres o quines noves rebien quotidianament, toçudament, mesos i mesos? La peripatètica curiosa, se va anar acostant, preguntà i escoltà també el comunicat d'en Joffre. Al principi ens mirà tota estranyada, però ja sent la pietat de la guerra, ja el seu cor popular s'omple d'emocions misericordioses, i a la seva manera, recull el dolor europeu, tota plena de fervors cristians. No oblidem que les fascinacions de Jesús obraren, miraculoses, sobre les peripatètiques de Galilea.

—I els anglesos, què fan?

Ella té dels anglesos una idea absolutament imperial. Un dia arribaren a Barcelona, s'extingueren per la ciutat i toparen amb ella. Portaven en la sang la forsa del mar i la de les seves dilatades abstinències i en la pobre pecadora deixaren un record de potencia inagoçable. Per a ella els anglesos són invencibles i quan el comunicat anuncia els forts tributs que a la mort ofereixen els anglesos, la vetlladora de l'amor i de la guerra repeteix amb aflicció: «Pobrets! Pobrets!» Es el seu darrer record an aquells mariners garbosos que li feren sentir el poder de l'Anglaterra. Mes la seva pietat no's nacionalitza i a l'enumeració de les baixes dels atacs i contraatacs, segueix la seva veu ploranera: «Pobrets! Pobrets!»

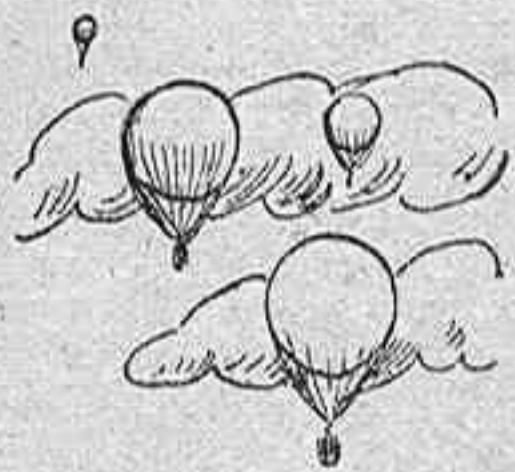
Jo crec que en les seves noces mercenaries posem l'amargor de la guerra. Jo crec també que aquesta frustrada germana de la caritat, sent més l'unitat moral d'Europa que els nostres doctorals filòsops.

* * *

A la Ronda de l'Universitat, a les oficines radiogràfiques, acudeixen altres colles d'homes que també vetllen la guerra. Són els alemanys. Hi van perque hi troben els comunicats que l'agència Wolff distribueix per la terra. El radiograma anglès, que també hi és, no el llegeixen mai. La veritat, la única veritat és la seva.

D'entre tots ells se destaca un esquerdalenc i amb pòmuls d'eslau—deu ésser un prussià oriental—que fuma en una petita pipa bavaresa. Quan les notícies que llegeix són bones, crida, interroga als dependents, xucla furiosament la pipa i escup. Escup en el vas de porcelana com si ho fes sobre'l món.

PARADOX

Del Jardí dels humoristes

LA LLEI

Un pagès va volguer armar un plet al cacic de l'encontrada. Anà a vila a parlar amb l'advocat, li explicà detalladament l'assumpte, i l'home de lleis, després de treure un llibret de un armari i consultar-lo, li digué:

—Amic meu, aquesta causa no's pot pas guanyar.

—Com, que no?

—Podem armar el plet, però el perderem.

—I això?

—La llei és terminant; i la llei, en aqueix cas concret, es declara en contra de vos.

I signant-li amb el dit l'article de referencia, afegí l'advocat:

—Veieu?... Llegiu.

El pagès, toçut, no volgué cedir.

—Probem-ho, home, probem-ho. Vostè arma el plet, costi el que costi, i... qui sab?... de vegades...

—Us dic que no pot ésser... Es plet perdut. La llei és inflexible en aquests casos.

—Tirem al dret, què dimoni!... Estic disposat a pagar els gastos.

En aquest punt, l'advocat sentí trucar el telèfon i sortí del despatx un instant.

El pagès aprofità l'ocasió i, a tall de lladregot, amb un gest ràpid i violent, es ficà el llibret de la llei a la butxaca. Tornà l'advocat, i el pagès, alegant que duia pressa, li digué allargant-li la mà:

—Quedem així, eh?... Vinga el plet sí com sí.

—Vos mateix; com volgueu... Però no hi confio.

—Apa, doncs, estigui bò.

—Adéu siau!

L'advocat armà el plet i, al tenir lloc la vista, defensà la causa amb tant de talent i tanta valentia, que'ls bons jutges es donaren per vençuts i fallaren a favor del pagès.

Aquest, al sortir de l'Audiencia, anà a saludar al seu defensor per a remerciar-lo.

—Quina sort!—exclamà l'advocat.—No'm creia pas guanyar. Ja vareu veure ben clar que la llei fallava en contra nostre.

—La llei!—respongué el pagès rient i treient-se el llibret de la butxaca.—La llei rai, no'm feia cap por. Ja'm vaig cuidar jo d'amagar-la!

COUSIN

Tórtola Valencia

Heu'se-la aquí, la ballarina de la genialitat. Felinament, manyaga, sembla iniciar totes les voluptuositats. Soperbament, altiva, apar dur en ses mans tots els glavis feridors...

Ella, en el geste, arriba sempre a lo definitiu. La sang de ses venes és oriental o clàssica segons l'inspiració del moment. Ses dances, que ella anomena naturals, no ho són gaire de naturals; semblen adivinacions genials que una ànima artista ofereix al ritme universal.

Quan Tórtola Valencia balla és com si una delitosa i perversa iniciació comencés, com si l'ànima pura d'un adolescent caigués per primera vegada en negrors de mancament. Aquesta bellesa insospitada i única tenen les dances d'aquesta genial ballarina, sacerdotessa dels cultes mitològics, mestrea de la voluptuositat!

No obeeix a ningú. No té mestres. No la guia ningú. No reb lliçons. No vol donar-ne. Viu amb una independència artística absoluta. Ella mateixa inventa ses propies dances i les crea.

No li plauen les modes del dia. Vesteix segons son gust, arbitràriament. No l'immuta l'implacable successió de les estacions. Si troba que li plau vestir de pells, no li serà obstacle la petita coincidència de que sigui juliol. Sos vestits semblen de vegades retalls, però són teles riquíssimes, curiosament cercades; altres vegades ho semblen també, però... ho són.

Ella, no obstant, té sempre un aire elegant, plè d'una distinció de artista y de «tant se me'n dóna», tota plena de gracia.

Això de «tant se me'n dóna» se refereix solament a la vida de carrer, diguem-ho aixís. Perque la vida artística és una altra cosa. Allà no hi ha engany ni «ja està bé» ni «què més volen». Allà l'artista s'hi entrega tota sencera, a la meravella de son art inimitable i propi, sense limitacions, sense reserves. No pot trobar-se, en art, una funció més sagrada que la d'una ballarina entregant-se armoniosament i religiosa al rite de ses dances. Se compleix aleshores una de les més belles coses de la vida i sembla com si en la daurada eternitat dels símbols, tota una teoria de salms profètics, hagués pres carn, incorporant-se.

Tórtola Valencia, evocatriu de les antigues dances, ballarina admirable qui sab reviuire la bellesa plàstica del món antic, és, quan balla, tota una religió amb les rituals consagracions solemnes.

Mireu-la... Ara porta l'incens i, com és un temple, balla la sacerdotessa. Sols aixís com ara dança ella, podria ballar-se en un temple. I, no obstant, ella és la dançarina perversa de la bacanal.

I ja veieu! és aquella mateixa dòna que porta un abric que sembla de retalls i costa un dineral.

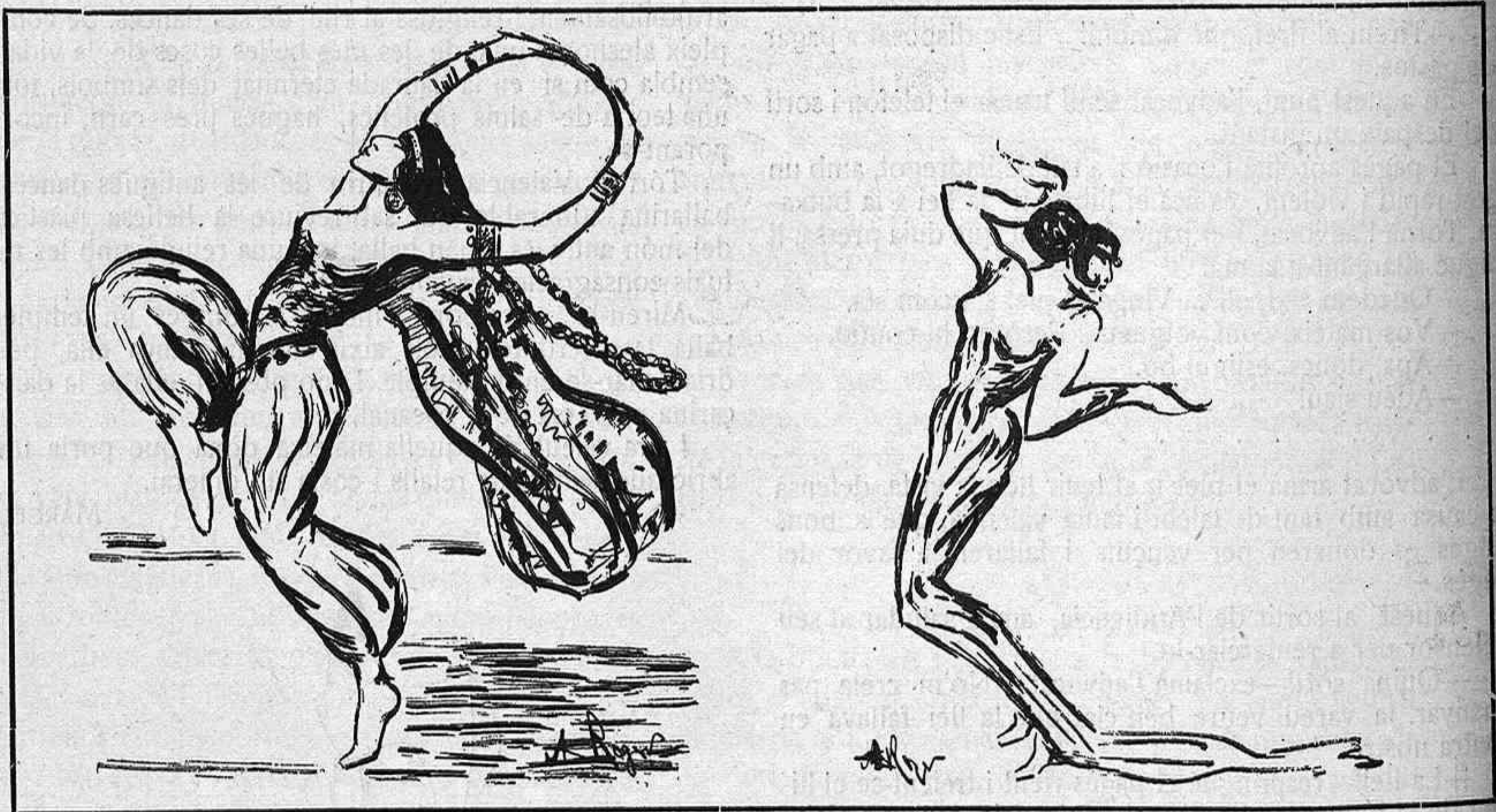
MARCEL

L'eminent dançatriu espanyola TÓRTOLA VALENCIA

Dança «La Nit»

La dança d'Anitra

Dança «La Serpent»

TÓRTOLA VALENCIA en dues de les seves més genials creacions

Les presoneres

A la ciutat hi ha unes besties que ja ni besties són, són quasi màquines, respiren un aire produït per elles mateixes, no han vist mai el món per un forat.

Sense la seva gran resignació, cap existencia més trista. Jo no sé si viuen de records i és l'imatge dels boscos i prades on nasqueren, o una gran mandra, lo que dóna aquella dolçor an els seus ulls.

El lector ja haurà comprès que parlo de les dides de la ciutat, de les vaques de vaqueria.

Quan no eren vaques, sinó vacones, que deia un parent meu, o bedelles, que diem nosaltres, triscaven per les terres de Galícia, de Normandia, d'Holanda o de Suïça. Un dia conegueren al brau, i un cop prenyades fóren conduïdes a un vagó tot tancat, i dintre d'ell arribaren.

El vaquer, després de palpar-les-hi les mamelles i les banyes, d'aixecar-les-hi la qua, de mirar-les-hi les dents, etc., etc., feu tractes amb el marxant, pagà i estirant-les amb una corda les conduí al estable.

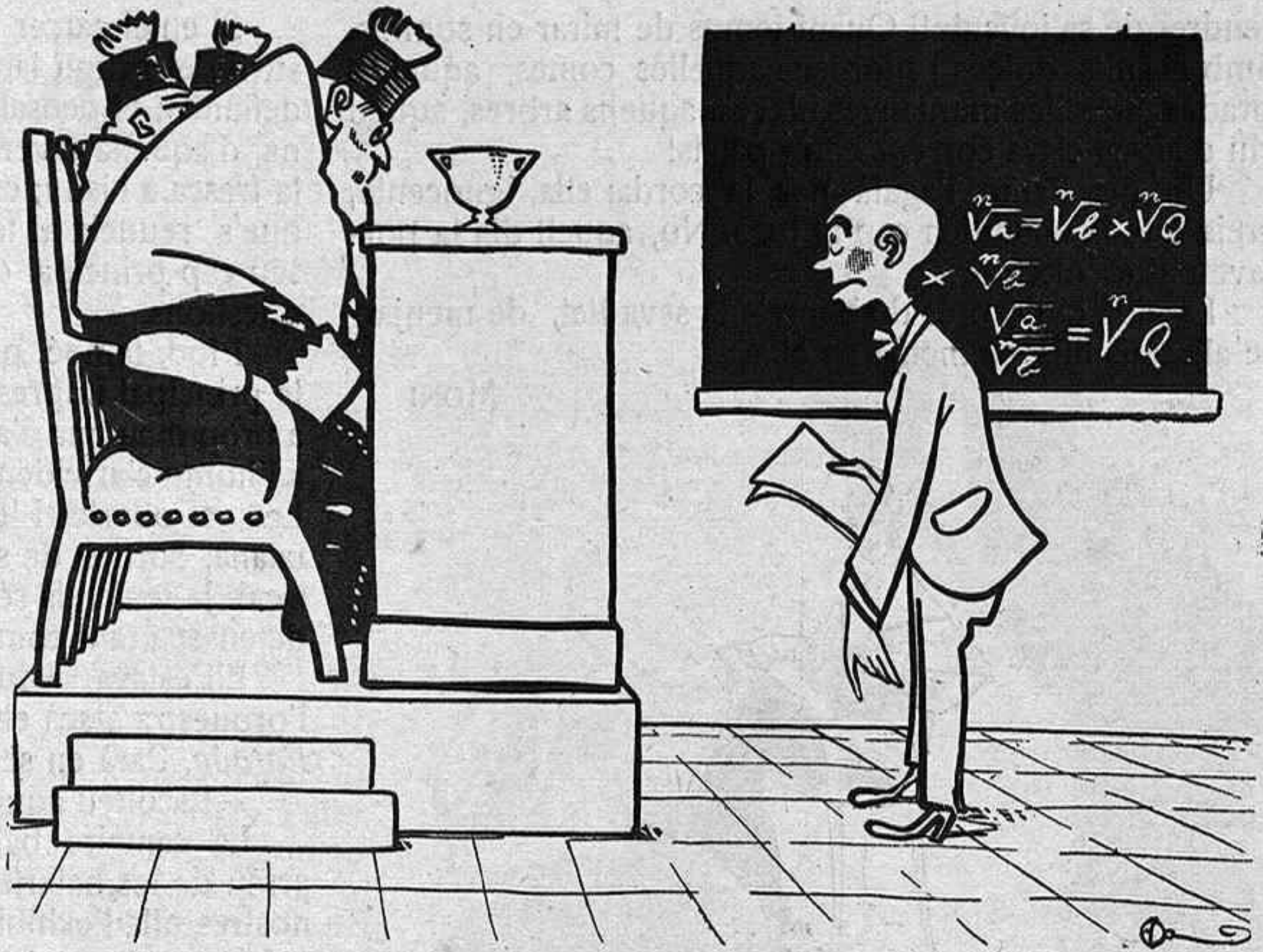
Al passar pels carrers de ciutat, anaven com marejades; els unglots els feien mal al trepitjar l'empedrat, an elles, acostumades a la verda catifa de les prades. No hi havia riu on beure, ni herba per a menjar; si en veien una mica al mig d'una plaça i provaven d'atançar-s'hi, si una ombra les convidava a jaure i tractaven de fer-ho, un home, que acompanyava al de la corda, amb una vara els hi tustava les anques.

Arribaren a la quadra. Aquesta era fosca com el vagó en que vingueren de sa terra, com el vagó feia pudor de buïna, de fenc sec, d'orins, de vaca. La lligaren davant d'una menjadora, primer li donaren aigua, després herba i pastanagues. Begué molt, menjà poc i s'adormí. L'atmosfera aquella, si bé pudenta, era tebiona.

Un dia parí un bedellet; ni llepar-lo li deixaren quasi bé. Vingueren uns homes i se l'emportaren dalt d'un carro. Ell plorava i cridava al despedir-se; ella l'hauria volgut seguir, però estava feble i lligada.

Les mamelles li feien mal; entrà una moça, criada del vaquer, i la munyí; això li donà un gran descans. Quan a la tarda tornà a sentir-se el neguit de les mamelles esclatants, la moça repetí l'operació. Des de aleshores li donaven més menjar, molta aigua i li feien llepar sal.

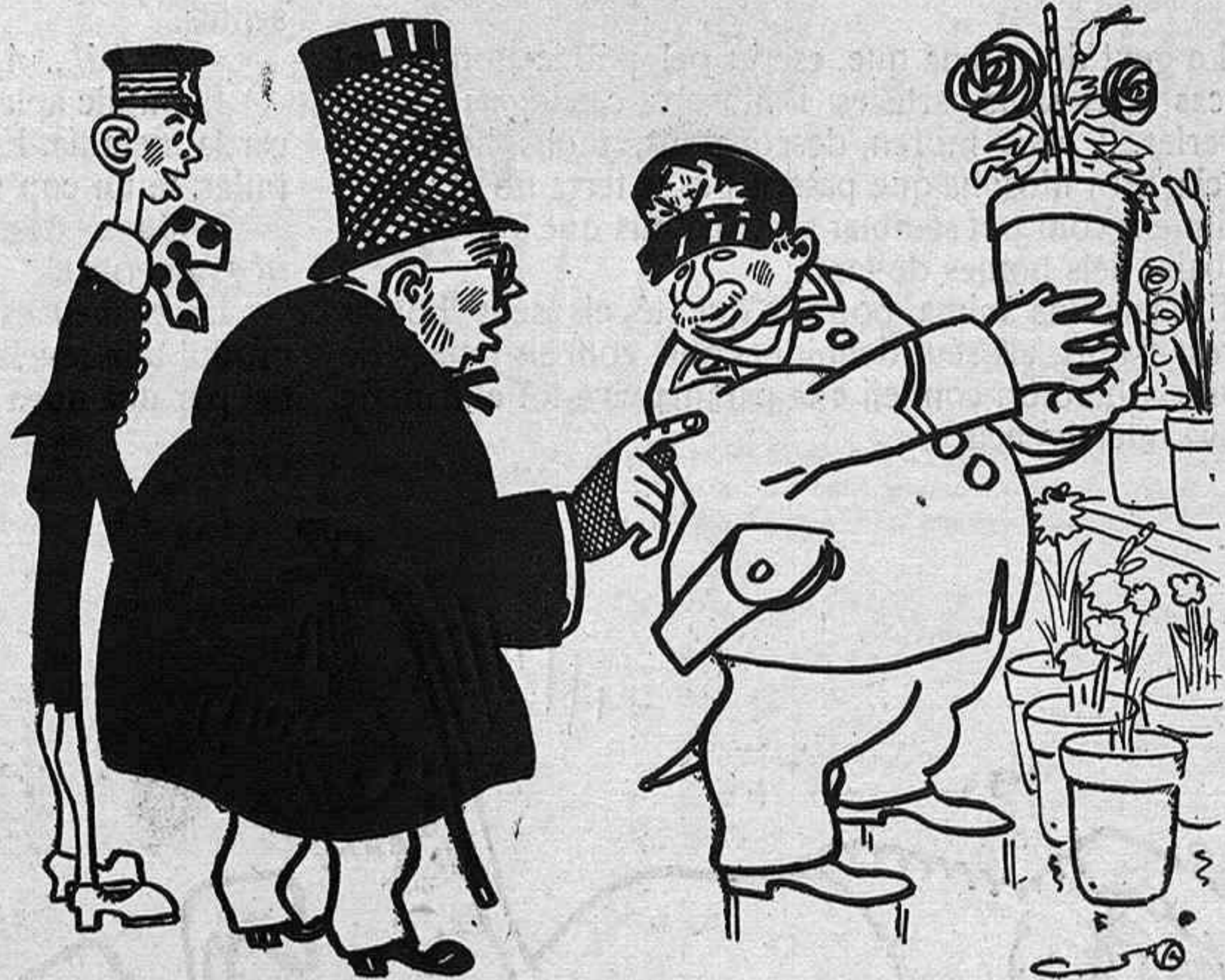
Això durà molt temps. Un dia s'adonà de que les mamelles no se li omplien tant; també se n'adonà la moça i ho digué a l'amo.

EXAMEN D'ARITMÈTICA

—Velam, què entén vostè per divisió?

—Divisió és un cos de quatre o cinc mil homes manats per un capità general.

L'AJUNTAMENT REGALA PLANTES I FLORS

El municipal.—Què s'estima més, una rosa, un lliri...?

L'home pràctic.—Escollí, que no li seria igual donar-me una tomaquera?

Aquest l'agafà per la corda i la tregué al carrer. Després d'anys d'obscuritat la llum la cegava, després de tant jaure quasi no sabia caminar. Arribaren a un clos, en ell hi havia un brau i el conegué. Pocs romanços i a l'estable altre cop.

Tornà a parir, tornaren a munyir-la. I això se repetí durant molts anys. Quant temps de jaure, de rumiar herbes seques, que li portaven al paladar la sabor de les

tendres de sa joventut! Quant temps de mirar en somnis, amb els ulls dolços i plorosos aquelles comes, aquelles prades, aquelles muntanyes blaves, aquells arbres, aquell riu d'aigua clara corrent entre palets!

Un dia l'amo l'agafà per la corda; ella, ignocenta, creia que la conduïen cap al toro. No, aquell dia la portaven al escorxadador.

La ciutat, després de beure's la seva llet, de menjar-se als seus fills, se menjà an ella.

MONI

Lo que vol el nostre poble

La gent de ploma que escriu pel públic només sol fer cas dels savis, artistes i filòsops catalogats en les llibreríes. I aixís moren, desconeguts, molts homes de ciència, art i filosofia que passen per la terra no pas tant inútilment com pot semblar als enlletrats que porten l'alta i baixa dels homes de fama.

Existeix una ànima popular que té els seus homes representatius, els seus definidors que, com els poetes de la Grècia heròica, confien a la paraula viva tot el fruit de la seva intel·ligència.

Si en el carrer un succés aplega gent, és raro que no surti del grupu la veu de l'home que expressa en forma definitiva el pensament popular. En la tertulia de la taverna, d'aquella taverna que té braser a l'hivern i cadires a la fresca a l'estiu; en la taula rodona del cafè; en la colla que's reuneix al teatre, en tots aquests cenacles hi ha el seu cap principal que porta la veu i exposa i defineix les qüestions.

I fou, també, precisament, en un teatre que vaig tenir la principal impressió de tot això que ara explico. Tenia a prop meu una d'aquelles eminències; donava goig sentir a l'home clarivent per l'abundor i elegància de paraula. Les *ens* obertes i les *ons* sonores de la rica fonètica catalana, sortien de sa boca privilegiada amb vibració musical. Ja tenia els seus anys; però es veia que, jove de cor, defensava tant com podia la virior de la seva persona.

Ell estava, naturalment, en us de la paraula, quan l'orquestra atacà els primers compassos de *La Corte de Faraón*. Parà en sèc el discurs i digué:

— Escolteu aquesta musica, que és preciosa!

La cantaire babilònica es plantà com d'una volada arràn de les bateríes, de l'escenari, no planyent an els nostres ulls l'exhibició de ses belles formes. Sos braços enlaire, aguantant-li el cap, tirat enrera, com si les mans li servissin de coixí; els ulls llampaguejants, entregirats amunt com si esguardessin extasiats el més enllà del blau del cel; el còs moguent-se, abandonat al ritme de la musica d'una melodia voluptuosa que gronxa dolçament els sentits.

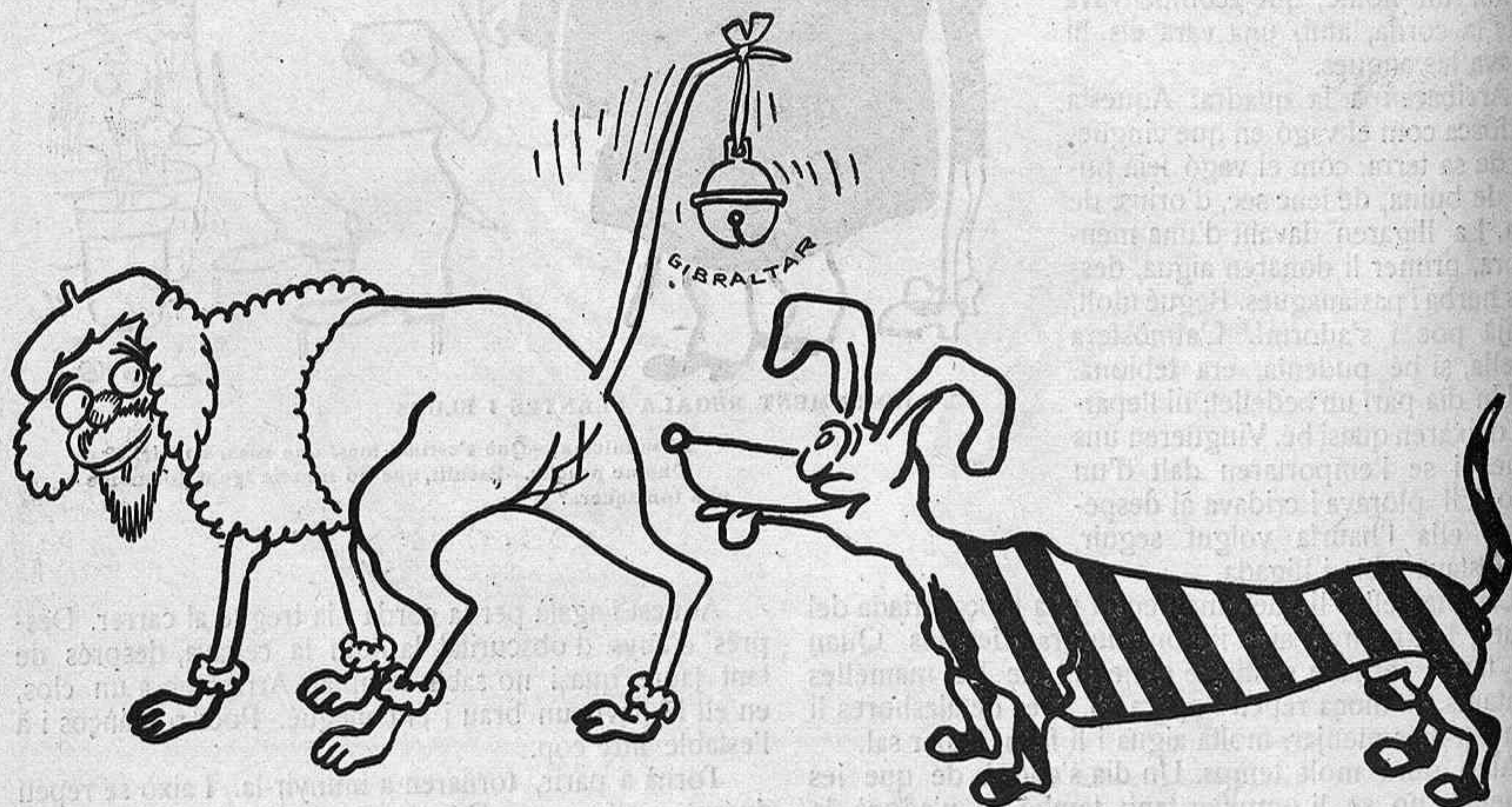
— Ay bál!... Ay bál!...

El públic aplaudeix amb entusiasme. Torna a començar la melodia. Es fa silenci i el nostre home, el verb popular, té un cop resolt:

— Que's desenganyin!— diu — Això és lo que vol el NOSTRE POBLE!

En el meu esperit aquella afirmació sentenciosa hi produí una revelació. I el meu pensament quedà il·luminat per una nova claror.

PALELUS

CARINYOS QUE MATEN

El goç germànic.—Em sembla que acabaré per trencar-te la neutralitat.

TELÓ ENLAIRE

Al «Principal» debutà, dissapte, l'excel·lentíssim senyor don Ricard Simó Raso. El dia de la estrena ens oferí dues coses per fer riure: *La leyenda del maestro* del senyor Ramos Marín i *El amigo Pepe* dels senyors Paso i Abati.

La primera fa riure per el costat de lo cursi i sentimental ful. La segona fa riure per un altre costat; allí xistos, allí combles, allí situacions portades per dir més xistos i combles. Res, les acaballes; l'espectador s'aguanta el ventre amb les mans i riu follament.

Però, mirin, s'acaba la funció i troben que *La leyenda del maestro* fa riure més. Amb *El amigo Pepe*, acabat, acabat. Amb l'obra del senyor Ramos Marín surts al carrer i te'n fums tota la nit.

Després d'aquestes dues obres el senyor Simó ens obsequià amb l'estrena de *Los ídolos*. Se tracta d'una comedia de toreros escrita per uns senyors Pellicer i Fernández Villar. Hi ha un torero a l'antiga i un altre a la moderna (*fenòmeno*), una noia a punt d'ésser seduida, etc. Tot plegat poca coseta. Lo que no és poca coseta sinó cosaça és el treball del senyor Simó. Es un artista que en cada comedia te plau més; els personatges encarnats per ell viuen amb tota la vida. El *Cohete*, el torero vell de *Los ídolos*, és un d'aquells papers que fan la reputació d'un actor. La companyia molt ajustada.

La senyora Xirgu de Arnall continua amb èxit les seves representacions. A les funcions de moda hi va un públic aristocràtic d'aquell que tots sabem que s'hi fixa. Ahir devien estrenar el drama de don Juli Dantas *La cortina verde*, traduït al castellà per el ferm catalanista don Ignasi de Loyola Ribera i Rovira. No cal dir que ens alegrariem de que fós un èxit esclatant.

Els d'en Granieri han estrenat *La signorina del cinematògrafo* que ha tingut un bon èxit.

I prou, al «Apolo» segueixen fent vaudevills i al «Cómico» sarsuela.

Dimarts que ve, dia 22, a la «Associació Montero» tindrà lloc una vetllada teatral, representant-se *El triomf de la carn*, *Del cel devalla* (estrena), un diàleg i *L'Avi*.

Hi pendran part els reputats artistes senyora Xatart i senyors Parreño i Montero.

M. R.

GLOSARI

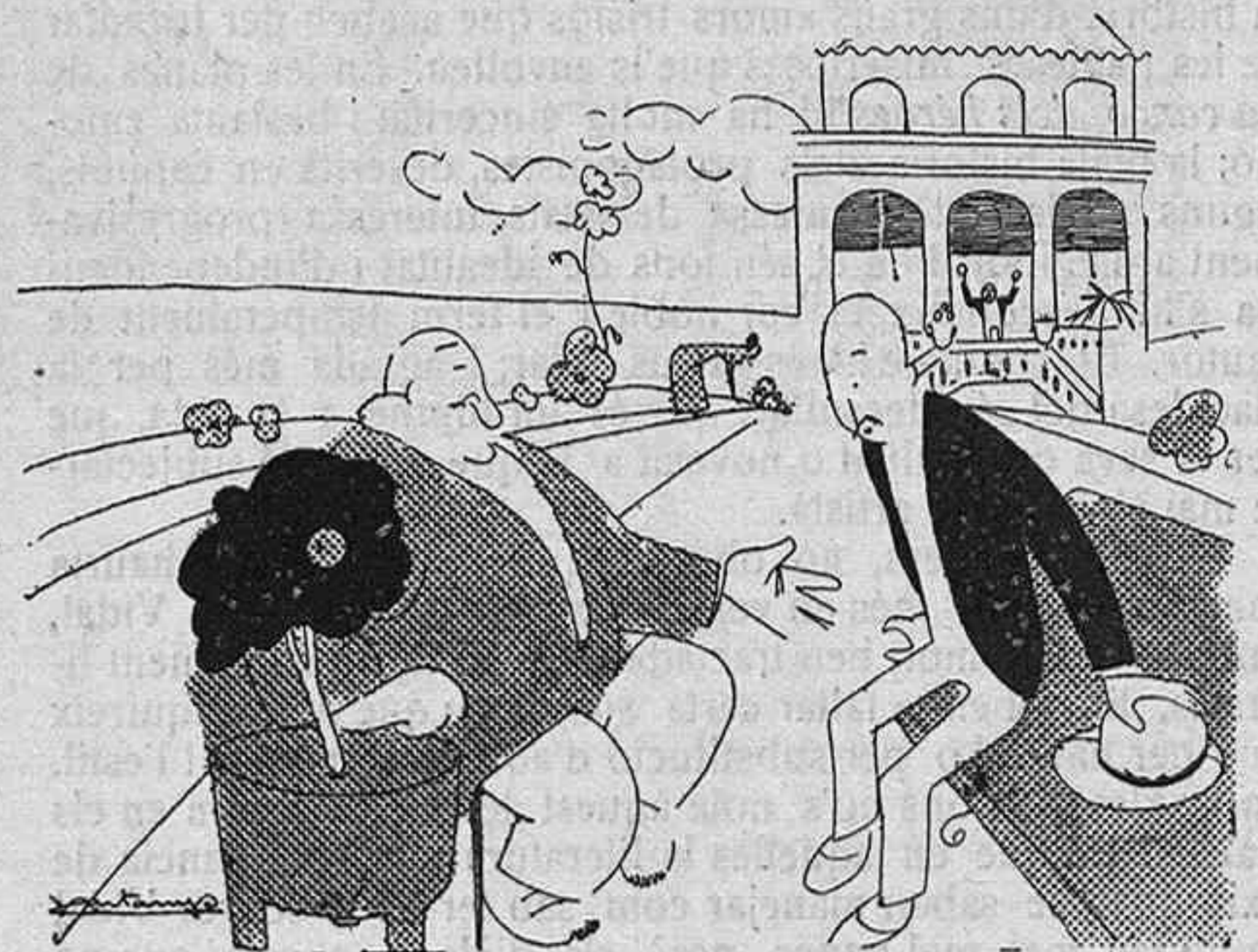
ESPURNES DE LA GUERRA

En aqueix abnegat pelegrinatge de propaganda a favor de la dona francesa, que s'han imposat les il·lustres dames de París; en aqueixa creuada en defensa del bon nom de les nètes de Joana d'Arc i de les filles de la Mariagna, amb tot i regonèixer que són d'una gran i justíssima oportunitat, no hi tenim ni mica de fè, ni mica de confiança.

La dona francesa!... A casa nostra, els vells, la coneixen més per lo que'n digué Paul de Koch que per lo que'n digué Balzac; els joves, en tenen noticia pels «vaudevills» i per la Claudina, o tot lo més per l'ingènua (?) Zazà. De la francesa bona noia, de l'excel·lent midinette cridada a ésser una perfecte mare de família; de la graciosa parisencas casulana, com de la gentil burgeseta de província; de la dona treballadora i estudiosa, neta i despreocupada que sab estimar salvant el seu honor, que sab sacrificar-

—Què m'en diu d'aquesta calor?
—Com! Vostè també la sent?... Em creia que les altures eren sempre fresques...

—Que's desenganyin. Per al istiu no hi ha com les torretes.
—Es lo que jo dic; no hi ha com les torretes... dels amics.

se, i somriure i guardar les llàgrimes al fons del seu cor quan la patria envia l'espòs, el germà, el fill o el promès al sacrifici; d'aquests models de dones, que tant abunden avui en terres de França, no'n saben ni la meitat a casa nostra.

I si aquí no'n saben res per ignorancia, per deixadesa; què han de fer els pobles neutres que «no volen sapiguer-ho»?

Ben vinguts, el pelegrinatge i la creuada, com un desgorgament del sexe, com un esplai de la raça; però no confiïn massa en les conferencies donades als països neutrals, que seràn com planys llençats al desert, com llàgrimes vessades a la profunditat d'un pou mort.

La bescantada poupée pot dormir satisfeta. La seva consciencia i el seu propi convenciment, han de tranquil·litzar-la molt més que'l «què diràn».

Pels estrangers que sols senten indiferencia per a Espanya, totes les dones espanyoles toquen les castanyetes i duen una navaja a la lliga-cama. Pels que no'ns tenen indiferencia, sinó odi, els homes espanyols tots som toreros o bandolers.

Valgui-li això de consol, a la dona francesa. Els que l'estimem, els que creiem en les seves virtuts heròiques, en el seu esperit refinat, en el seu amor i la seva abnegació, seguirem estimant-la com fins ara, més, tal volta, després del seu darrer sacrifici; continuarem essent els seus fervents devots. Pels que la odien, pels pobres d'enteniment o endurits de cor que no hi volen sapiguer res, pels hipòcrites que, tot predicant moral, veuen sols la femella com objectiu dels seus baixos instints, per a aquests, la dona francesa serà encara la nina de carn, el maniquí automàtic, elegant, gentil i viciós...

XARAU

LA CANÇÓ DELS HÉROES. (Romanç d'una passió), per Plàcid Vidal.—Es la novela d'un poeta, pensada i escrita per un autor que, sia com sia, té més de poeta que de novel·lista. Es la historia d'uns grans amors tristos que acaben per triomfar de les petiteses miserioses que'ls envolten. En les planes de *La cançó dels héroes* hi ha molta sinceritat i bastanta emoció; la bella historia dels protagonistes, descrita en capítols, alguns d'ells pot-ser massa deixatats, interessa progresivament al llegidor; i en el seu fons de idealitat i d'independencia s'hi descobreix el cor noble i el ferm temperament de l'autor. El conflicte hi és intens i clar; i agrada més per la placidesa del seu desenllaç, que és un himne a la vida, que per la seva originalitat o novetat a la que no preté subjectar-se mai el veritable artista.

Nosaltres creiem, no obstant, que un tal idili ens hauria complascut molt més en vers. A la prosa d'en Plàcid Vidal, amb tot i ésser molt ben tractada i de mèrits suficientment literaris, hi trobem a faltar certa *souplesse* que no s'adquireix sinó per natural o per substitució d'aquest mitjançant l'estil. En les descripcions no's nota aquest defecte tant com en els diàlegs, perque en aquelles la literatura i la abundancia de lèxic quan se saben manejar com sab fer-ho el senyor Vidal no hi fan mai mal paper, però els diàlegs, encara que no s'apartin del enlairament poètic, necessiten una major naturalitat i concisió.

La cançó dels héroes, finalment, té avui un altre interès: és un cant al enllaçament d'ideal llatí-germànic, i per conse-

güent a la Unitat Moral d'Europa. Pot-ser al escriure el llibre l'autor no havia atinat en aqueixa transcendencia, però és així. I en aquest punt sí que no podem felicitar-lo.

Bios. (Enfermedades del Vitalismo), per el Dr. J. Vellvé.—Obra de divulgació científica que tracta de la Fosfoterapia i dels moderns àlisis d'urina. Conté gràfics i fotogravats.

BÈLGICA MÀRTIR, per Pere Nothomb.—Interessant follet en el qual un testimoni imparcial hi demostra les barbaritats comenses pels alemanys a Bèlgica. La traducció castellana és deguda a una dama: donya Adriana Pontevedra.

LECTURA POPULAR.—Tenim a la vista el número 109, que conté un estudi sobre la llengua catalana, original de Josep Balari i Jovany.

EL RUSTIC «BERTOLDO».—De la casa Bonavía Durán, havem rebut els darrers quaderns corresponents a aquesta farsa grotesca en 4 actes, deguda als tres ingenis catalans: Pitarra, Feliu i Codina, i Molas i Casas.

EL CATALÀ DE «LA MANCHA», per Santiago Rusiñol.—En son dia parlarem ja, amb l'elogi i el deteniment que's mereixia, de l'admirable novela del nostre eximi company. Avui sols ens cal fer present que aqueixa magnífica obra, guanyadora del Premi Fastenrath en els Jocs Florals d'enguany, s'acaba de donar a la llum en l'edició popular de les Obres d'En Rusiñol, amb lo qual s'ha fet un servei altament meritori al públic i a les Lletres Catalanes, puix val tant com posar un model de la bona literatura al alcanç de totes les ermilles.

Tres mil exemplars van venuts, en pocs dies, de l'edició econòmica de *El Català de «La Mancha»*.

No'ls sembla que l'elogi popular al artista-escriptor no pot ésser més eloqüent?

Estem per creure que això de les pinyes en el partit de foot-ball no s'acabarà, si no's prenen d'una vegada series de terminacions.

L'espectacle que presenciarem diumenge passat al camp del F. C. España, en el partit jogat entre aquest Club i l'Espanyol per a disputar-se la *Copa Barcelona*, fou dels més depriments i repugnants que hem vist.

No hi ha dret a rebaixar d'aquesta manera un sport tan noble i bonic, convertint-lo en una innoble baralla, en la que fins s'arriba a atropellar al *referée*, que deuria ésser inviolable per a tot jugador que s'estimi una mica.

Si hi hagués un xic de dignitat, els jugadors que donen l'espectacle vergonyós a que al·ludim, deurién ésser expulsats pel Club que'ls patrocina, i si aquest no ho fa, per la F. C. C. F., qui no deuria permetre joguessin més.

Aixís entenem nosaltres s'hauria d'obrar, i si no's fa aixís, no s'acabaràn aquests espectacles i el públic, fastiguejat, cada dia s'apartarà més dels partits de foot-ball.

Emperò deixem de banda les consideracions que l'indignació ens dicta i anem al partit.

Els equips dels dos Clubs s'aliniaren a les ordres d'en Oscar Martí, qui ha demostrat ésser sempre un excel·lent *referée*, i amb un sol que estabellava començà el partit.

De primer moment, l'Espanya semblà disposat a fer quelcom de profit i, no obstant i la superioritat del *team* contrari en el que hi figuraven els capitans dels Clubs *University* i *Sabadell*, *Armet* i *Monistrol*, dominà algunes vegades, degut

DAVANT DEL PROJECTE

- Uil... Que és lluny això!

a fluixetat dels mitjos espanyols que estaven de *mala lluna*.

En tota la primera part continuà el joc viu i fort com una mala cosa, fent els blanc-blaus magnífiques arrencades, en una de les quals en Monistrol tirà una rasa que entrà furient dintre la xarxa sense poguer-ho evitar el porter, no obstant i tirar-s'hi de nassos a sobre. Primer goal per l'*Español*.

Torna a centrar-se la pilota i l'arreplega l'Armet, qui passa davanters i mitjos i arriba a la porta contraria, que hauria forçat si no l'atropellen dos jugadors del *España* i el fan caure. Indignació i càstig per aquests. Al poc rato torna a agafar la pilota l'Armet i, sense encomanar-se a Déu ni al diable, passa altra vegada a tot-hom, i d'una magnífica rasa entra el segon goal per l'*Español*.

Tot això jogant els espanyols contra sol i pendent, amb una calda que feia que ja, ja. El reste de la primera part res més de particular.

Però vingué la segona. I els jugadors del *España*, que ja hem dit que quan perden se creixen, fillets de Déu com se posaren! Apretaren amb furia i més d'una vegada ens pensa-

vem que anaven a fer goal. Emperò els del *Español* estaven *al tanto* i tant en Brú com en Massana no'ls deixaren entrar res.

El jòc s'anà fent cada cop més brutet. Els davanters espanyols, per això, vinga passejar-se per davant la porta dels seus contraris, fins que en López entrà el tercer goal per l'*Español*. L'*España* comença a desmoralitzar-se i allò s'embruta ja un troç. En Cruella fa caure an en López, i encara a terra li pega una puntada de peu. Indignació general. Crits, xiulets i protestes. El *referée* expulsa del camp an aquell irascible i continua el partit. Al poc rato en López feu el quart goal per l'*Español*.

Abans s'havia retirat en Prat, malalt, per lo que l'*España* queda sols amb nou jugadors que fan esforços inaudits, sobre tot els davanters, per a salvar l'*honor del carro*. Però tot inútil, no poden entrar ni un goal. Mestrestant, els davanters espanyols fan filigranes, tinguent en González arrencades boniques, però a cada moment estan *off-side*, degut a que manquen dos mitjos a l'*España* i els defenses s'adelanten massa. No obstant, creiem que l'Armet i companys hagueren pogut entrar un parell, o tres de goals més si haguessin volgut.

I arribem al punt culminant. Cinc minuts abans d'acabar, el *referée* amonesta an en Baró i aquest, que's veu que no està per amonestacions, sense pararse en barres, li venta dues bofetades. *Kolossal!* El cronista no pot arribar a creure que allò hagi pogut succeir. El públic salta atropelladament al camp i rodeja al *referée*. Però es veu que aquells nois de la samarreta vermella no'n tenen prou i el pobre Oscar Martí se veu atropellat novament, deguent conduir-lo en braços a l'enfermeria.

Al cap d'un moment, també en Massana gran surt d'aquell bullit amb un nyanyo a la cara, plena de sang i ha d'ésser curat a l'Hospital Clínic.

Veritablement, si això dura, serà qüestió de demanar al governador que hi enviï un piquet de la guardia civil, com als toros!

*
*
*

Als demás llocs on se cultiva sport, quasi res de particular. Resumirem en poques ratlles.

Al C. de Natació Barcelona, curs de 200 metres, que guanyà en Berdemás, qui ja ho fa millor que en Cuadrada.

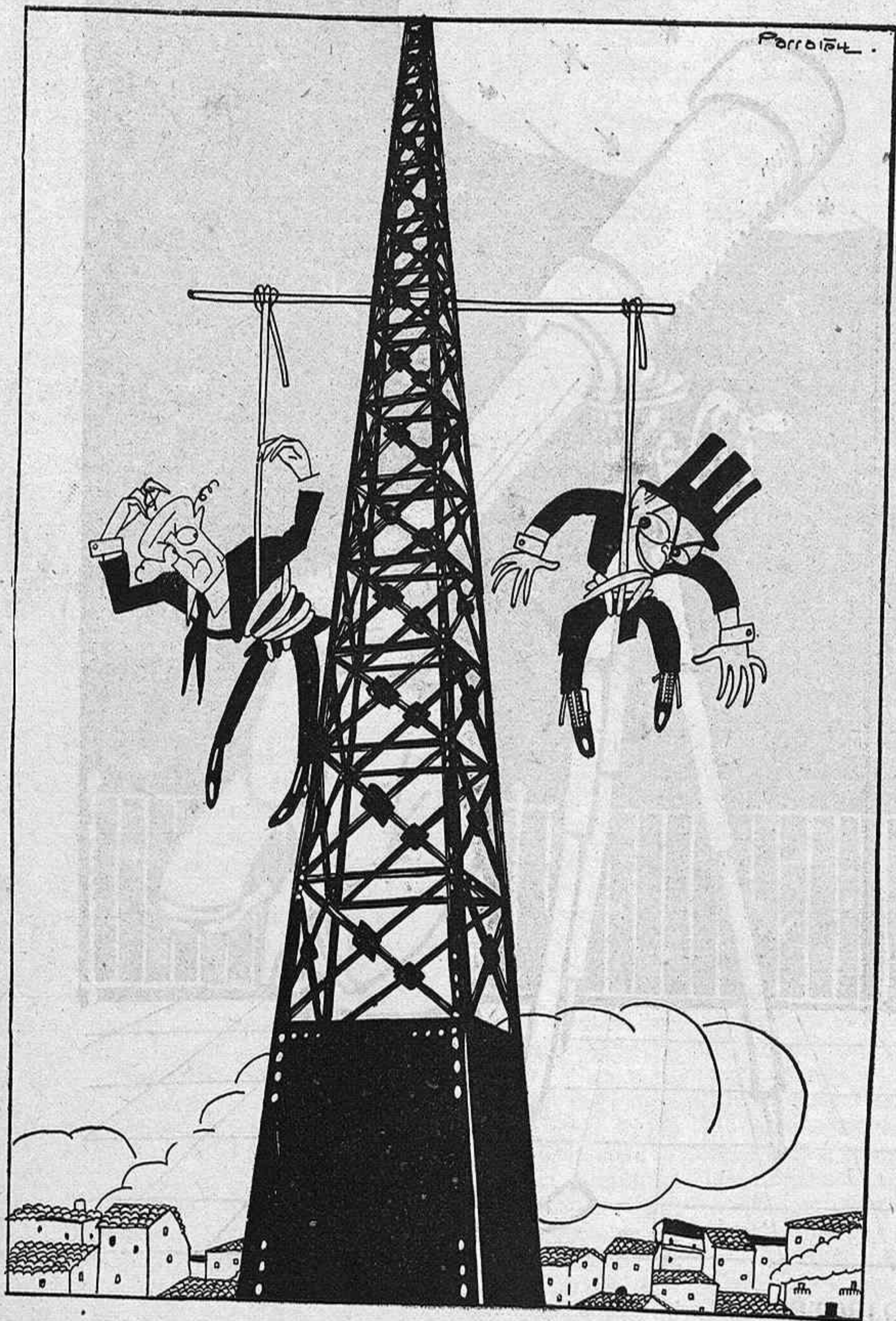
Al Barcelona L. T. Club, concurs *social* (això de *social* vol dir pels socis) en el que's disputaren la *Copa Muley-Hafid* la colla de *tennis-men* de sempre. Continúa aquesta setmana. Ja'n parlarem.

Al Tir de Colom la R. A. de Caçadors està rematant el seu Concurs anyal en el *stand* de Miramar, amb un èxit remarcable.

Al Frontó Comtal festa i partits, que guanyaren els indispensables Romagosa Barguñó, Aballi-Palmada i germans Llompert.

Al Park cursa de neòfits, organitzada pel Sport Ciclista Català, que guanyà un tal Nolla, qui no és precisament l'actor sinó un altre.

Dilluns, al Tir de Colom, continuava el Concurs, i el jove tirador Esteve de la Riva (de l'acreditada raó social Riva i García) guanyava el Gran Premi i les 5,000 peles i pico corresponents, deixant

ELS PALS DE L'ECTRICITAT

Que no'ls tirin a terra, que encara poden servir per alguna cosa de profit.

amb un pam de nas als famosos tiradors Burés i duc de Tarancón, que li anaven al darrera.

Coses de la vida!

HIP

NOTES D'ART

En el saló d'exposicions del «Círcol Artístic», el conegut pintor senyor Bulbena, té exposades un grapat d'obres, totes elles imitacions de tapiços. Unes són originals del autor, altres, còpies d'obres conegudes i celebrades.

Les pintures resulten altament decoratives i fóren molt lloades per tots els que assistiren a la inauguració i pels que les han visitades després.

Nosaltres ajuntem la nostra enhorabona a les moltes felicitacions que ja ha rebut l'artista.

BRAUS

El Sabateret, el Fortuna i el Marxener fóren encarregats d'occir sis braus d'Albarràn.

La cosa no sortí bé. Pot-ser qui tingué més culpa en que la correguda semblés una moxiganga fou el públic, demanant lo que no li pertoca i demanant-ho a cops d'ampolla — als brauers les ampolles els fan més por que les banyes,—cosa que no està bé.

I no és que'ns hi indignem, no. Així com aquella coneguda senyoreta anava al Passeig de Gràcia a fer el *caca*, nosaltres anem als braus a fer el silvestre. Així quan un bufa un corn o toca un esquellot no'ns molestem, i si un altre diu fill de cabra a un torero li dirigim un somris, i si, per acabar la broma, llencen al cercol taronges, coixins, ampolles, etc., millor! I si els civils donen els tocs d'atenció, millor! millor! i millor!

Doncs sí, diumenge, el quart brau va saltar la barrera amb mala *pata* i se va trencar les potes i quasi quasi les banyes. Segons el contracte, no sé si sinalagmàtic, però sí contracte, que per mediació de cartells fan públic i empresa, tot brau inútilitzat durant la correguda no deu ésser substituït.

Al públic li vingué la pensada de riure's del contracte i de cridar i de volguer pegar al destre Fortuna i de tirar ampolles.

Després el Sabateret se posà de quatre grapes davant de la empresa i demanà un altre brau. El senyor Blasco, secretari del senyor Alcalà, li concedí una vaca sense mamelles.

I tot-hom content.

Ah! Els destres ho eren molt poc i ho feren molt malament. No val la pena ni de parlar-ne.

AIXELLETA

L'ALIGOT

—Per anà a casa el neutral m'haig de disfregar com cal.

A l'Universitat hi hagué l'altre dia un fort escàndol. Se discutia, naturalment, la guerra europea—fins a l'Universitat! —i dos catedràtics, per qüestions de germanofilia o antigermanofilia, arribaren a les mans. Un d'ells resultà ferit. L'altre, abofetejat.

Bé, vaja, una mena d'aqueixos *ejercicios prácticos* que tant els hi plau preguntar als alumnes.

Després de llarga malaltia que els anys no pogueren vèncer, ha mort a Barcelona l'il·lustre catedràtic, excel·lent ciutadà i ex-regidor don Santiago Mundi.

D. E. P.

L'enterrament es vegé molt concorregut.

Al passar la comitiva, poguerem sorprendre el següent diàleg:

—Diuen que tenia bastant talent aquest senyor Mundi.

—Sí; crec que era l'autor d'un mapa molt celebrat...

L'Ajuntament ha sospés les obres de construcció d'una mena de columnes metàl·liques que realitzava la Companyia de Telèfons, no sé per a quines noves combinacions. La veritat és que'ls tals aparells eren uns adefesis, i hauràn pensat els regidors:

—Encara més? No som prous?

S'ha tornat a parlar de que'l Govern proveirà molt aviat l'alcaldia de Barcelona.

I el senyor Pic no s'ha posat malalt?

Que és estrany!

El procés de la Blanca que, com vostès ja sabrà, va acabar bastant malament per ella, registrà un epílec curiós:

Tot-hom qui assistí a les sessions sab que, durant aques-

tes, els dos processats—la Blanca i son marit—apenes si es miraren alguna vegada.

Doncs bé. Acabades les deliberacions, a la sola presencia dels tribunals de dret i de fet i dels auxiliars judicials, no poguent contenir-se més temps, junts al *banquillo*, separats espiritualment i als ulls del homes en aquella hora tràgica de llurs vides, els dos processats—la Blanca i son marit—s'abraçaren fortament, entregant-se a dolces manifestacions amoroses...

A un senyor magistrat que creuava la sala, li caigueren de la mà uns papers que hi duia.

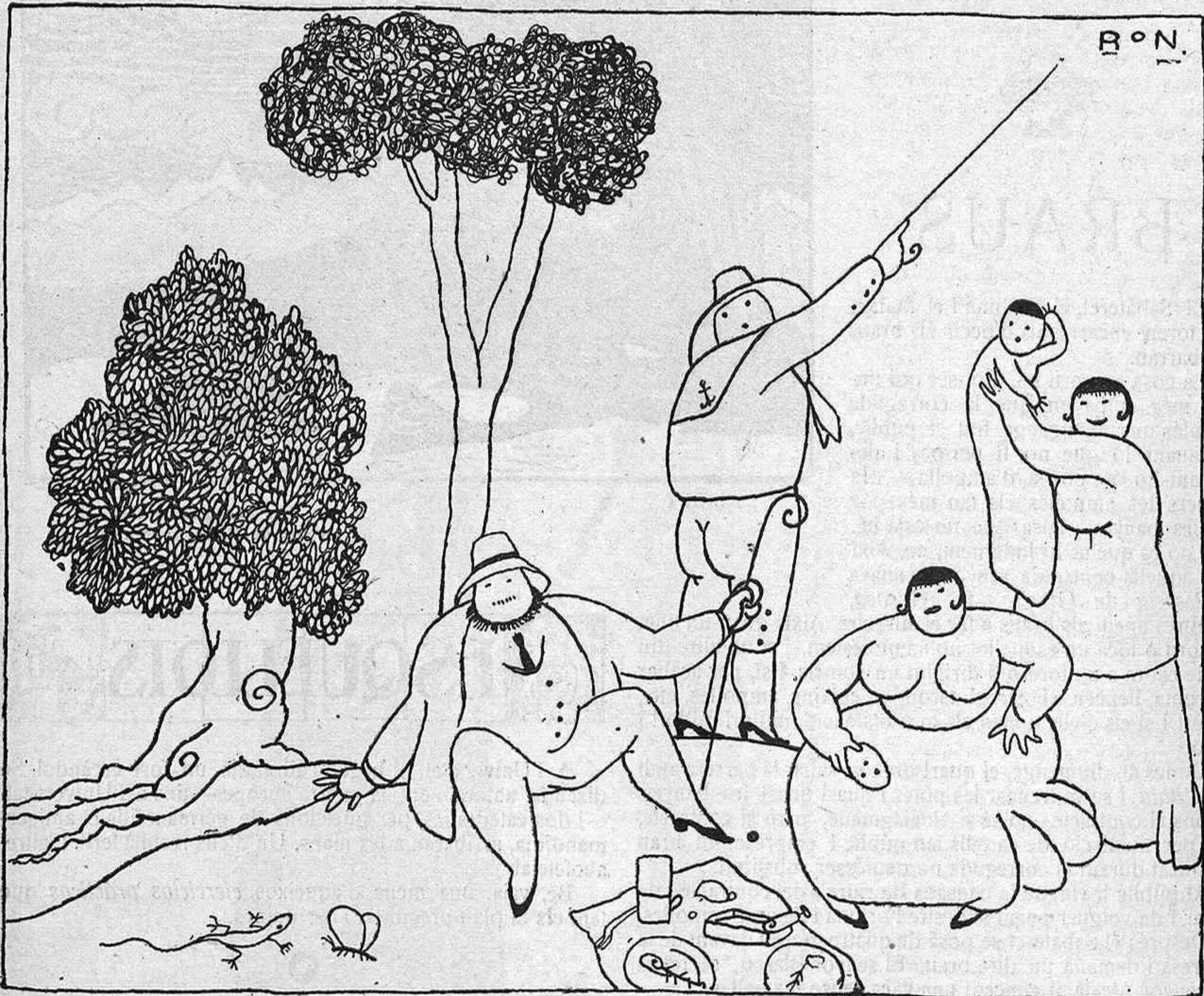
Ho comprenem!

Una comissió d'estudiants arquitectes ha visitat an en Muley Hafid per a que s'interessi per la bellesa pública de nostra ciutat aconsellant al Ajuntament que no permeti l'instal·lació dels adefesis amb que han començat a enlletgir les places les Companyies d'Electricitat.

Ens està molt bé la bona intenció dels estudiants, però volen dir que l'ex-soldà és el més indicat pera eixir en defensa de la bellesa pública?

¡Volen dir que'l propi Hafid acompanyat del seu ridícol servei, no és una altra de les moltes coses que enlletgeixen els nostres carrers?

LA SORTIDA AL CAMP

—Noi, no sé què dir-t'hi. S'ha acabat tot, el pa, la sardina,... no queda res.
—Mira que tens unes sortides tu també!

Llegeixo:

«Al salir de Palacio, el ministro de Estado, después de despachar con el Rey, nos dijo que nada nuevo sabía de la guerra además de lo que dice la prensa.»

I això perquè ho havia llegit als diaris. Mira que tal!

Aquests periodistes! A qui se li acut que un ministre d'Estat deu estar enterat de la guerra europea!

Dintre de poc vindrà, segons sembla, a Barcelona, el senyor Blasco Ibáñez.

Passa amb en Blasco Ibáñez una cosa estranya. No'l poden veure els germanòfils i els aliats *intel·lectuals* no'l volen veure.

Vostès ho entenen? No?
Nosaltres tampoc!

Segueixo llegint i tradueixo:

«En alguns centres oficials no's nega que existeixi l'intent de concedir una cartera al senyor Andrade, però ara, segons se diu, el desig del senyor Dato, per recomanació del Rei, és que no surti del Govern cap ministre.»

Mirin que li fan guiar al senyor Andrade aquesta cartera! Pobre Tàntal ministerial! Ja li deu començar a fer fàstic aquesta ditxosa cartera!

Ara resulta que no pot sortir cap ministre del Govern. Com hi cabrà, doncs, el senyor Andrade? A veïam, a veïam si l'hi hauràn d'inventar un ministeri!

Si de cas ja'n tenim un que li aniria de perilla:

Ministerio de la cultura ateneista.

A «Romea» s'ha estrenat *La senyoreta del Cinematògrafo*.

Quina? Perquè'n coneixem tantes!

Hi haguè l'altre dia un incendi als Encants. Les perdues se calculen en 1,600 pessetes.

1,600 pessetes als Encants? I després desmentiran an en Corominas quan parla de l'actual riquesa de Barcelona!

NOTES DE CASA:

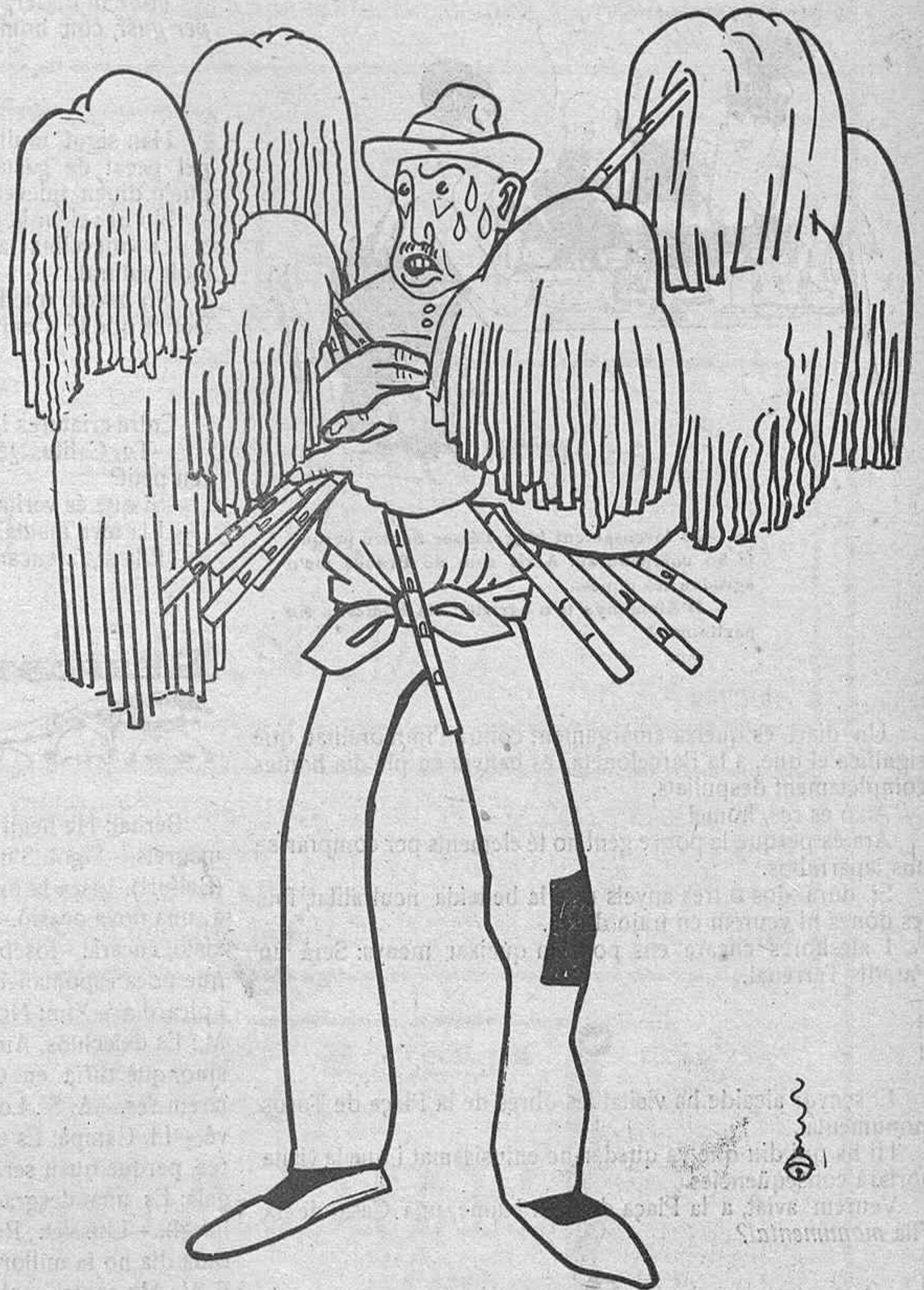
Vàrem rebre en son dia les atentes invitacions següents:

Per a assistir a la *primera* de la pel·lícula *Terra baixa*, al «Principal», que fou un èxit.

Per a la conferència de l'Ambrós Carrión sobre *El teatre poètic*, a l'«Associació Montero», que es vegé molt aplaudida.

Per als concerts Mario Mateo, a la «Sala Mozart», un violinista de còs enter, que en el primer, donat la setmana passada, obtingué un merescut triomf.

I, finalment, per a escoltar la dolça i entenimentada veu de Madame Juven, qui parlà des de la tribuna del «Ateneo

GUERRA A LES MOSQUES

—L'Ajuntament em fa la competència. Ja estic veient que hauré de canviar d'ofici.

Barcelonés» en defensa de «la dona francesa» i qual dissertació valgué a la conferenciata sorolloses ovacions.

A tots, grans mercès.

Què me'n diuen del noble jòc de foot-ball?...

Una cara nova al jutge de camp, garrotades, cops de puny... demanin. La pila del greix i la desvergonya sportiva, tot d'una peça.

Amb poques tardes com la del diumenge, s'haurà acabat l'afició.

L'exercici de la còssa, segueix tenint mala sort.

En comptes de *sport*, que'n dèiem, aviat ne direm *smort*.

—Jo forçosament halg d'ésser neutre perque, ja ho compendreu: Aixís com de França me'n agraden les dónes...

—D'Alemanya te'n agraden els homes?... No parlis més!

Un diari es queixa amargament contra l'immoralitat que significa el que, a la Barceloneta, es banyin en plè dia homes completament despullats.

Això és res, home!

Ara és perque la pobre gent no té elements per comprar-se uns taparrabos.

Si dura dos o tres anys més la beneïda neutralitat, fins les dónes hi veurem en trajo d'Eva.

I aleshores encara ens podrem queixar menys: Serà un Paradís Terrenal.

El senyor alcalde ha visitat les obres de la Plaça de Toros monumental.

Hi ha qui diu que va quedar-ne entusiasmat i que la visita portarà conseqüències.

Veurem aviat, a la Plaça de Sant Jaume, una Casa de la Vila monumental?

A pesar del bon zel demostrat pel Laboratori Provincial d'Higiene, la guerra contra les mosques constitueix una derrota pels organitzadors. Les mosques han invadit ja Barcelona amb més facilitat que'ls russos varen invadir Przemysl.

I és que, mentres els carrers siguin bruts, les alades propagadores de les pestes faràn de les seves.

Ara, a la Diputació, preparen una exposició d'objectes per a matar mosques. Serà un altre fracàs, com si ho vègessim.

Els millors objectes i els de més eficàcia els coneix tot-hom menys els nostres higienitzadors: són una bona escombra i una bona regadora.

Una nova que complaurà, segurament, als nostres dibuixants.

La celebrada i gentilíssima dançatriu Tórtola Valencia, ofereix 500 pessetes de premi al millor cartell il·lustrat, anunciador de les seves dances.

Val la pena de que els «cartellaires» comencin a fer punta al llapiç.

Ho han de fer, no sols per l'esqué de les 500 de l'ala, sinó per gust, com homenatge a la simpàtica artista.

Han sigut multats cinc il·lustres tocinaires de Barcelona, pel pecat de gastar aqueixa substància antisèptica i nociva que'n diuen «nievelina».

No hi veiem la gravetat.

La «nievelina» a casa dels tocinaires ens sembla una cosa molt natural.

No havem quedat que dita substància és una porqueria?... Doncs què té d'estrany que's trobi a casa dels porcs?

Entre criatures ignocentes:

—Tu, Calitus ¿és veritat que a casa teva us han portat un nen petit?

—Sí que és veritat. El papa no hi era quan ha arribat.

—I la teva mama?

—Ella sí,.... encara sòrt!

Bernal: He llegit els séus versets, i em semblen bastant magrets.—Figot: S'hi farà lo que's pugui.—C. Ramoneda. (Belfort): Visca la França!—J. C. i P.: Resta en cartera per a una nova ocasió.—Mas: Serà un altre dia.—Juli Graell: El xisto, encara!—Josep Sellarés: Molt poètic, sí, senyor; però, ai, que poca espontaneïtat!—Joanet Reims: Hi manca originalitat i picardia.—Xim: No està mal.—Joaquím Puig: Veurem.—N. M.: Es defectuós. Amb els sonets s'ha de mirar molt prim, o sinó, què diria en Carner!...—Narcís Aubert i Manent: No farem res.—A. S.: Lo que vagi bé, anirà.—Masas: No'ns convé.—Ll. Campà: Es en cartera, però no li podem assegurar res, perque quan serà l'hora s'hi donarà un repàs.—Joan Segalà: Es una desgracia que lo dolent sempre hagi de ésser llarg!...—Llussiet: Rebut i gracies.—Pep Carbassa: Vostè cada dia ho fa millor, però encara ho fa bastant malament.—E. V.: Ho sento, però allò de les *Rivals*, no m'ha convençut.—D. Fornis: Bona voluntat i res més.—Colom: Poqueta cosa.—Sielk Niels: No està del tot mal; però dec advertir-li que'ls originals no's tornen.—V. Castanys: Van bastant bé, i gracies.—B. Cazis: Això mateix més curt, més xistós i en català, potser faríem fira.—Josep Bernet Torras: Són incongruents i incorrectes; incorrectes de forma, ei!...—D. R. Masbidal: Quin pandero més reventat!...

Solucions als trenca-caps del número 1893

A l'anagrama primer: *Mira-Irma-Raim*.—Al segon: *Amic-Camí*.—A la targeta: *La bona gent*.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

Obra nova de JULI VALLMITJANA

PROP DE L'OMBRA

Preu: UNA pesseta

MAPA DE EUROPA TEATRO DE LA GUERRA

Mide 50 por 70 centímetros
: Impreso a varias tintas :

Ptas. 0'50

NOVEDAD :: OBRA NUEVA :: NOVEDAD

JORGE SOREL

REFLEXIONES SOBRE LA VIOLENCIA

Un tomo en 8.º mayor

6 pesetas

NOVEDADES

Serafin y Joaquin Alvarez Quintero. — Dios Dirá	Pesetas 3'—
Luis Martínez Kleiser. — De hondos sentires	» 3'50
Azorín. — La ruta de Don Quijote (nueva edición).	» 4'—
R. Lopez de Haro. — Las sensaciones de Julia	» 3'50

Novedad

Novedad

MAXIMO GORKI

LA MADRE

DOS TOMOS

6 PESETAS

EL TÚNEL

~~~~ NOVELA SENSACIONAL ~~~~
de BERNARDO KELLERMANN

5 PESETAS

KULTUR

Album de caricaturas

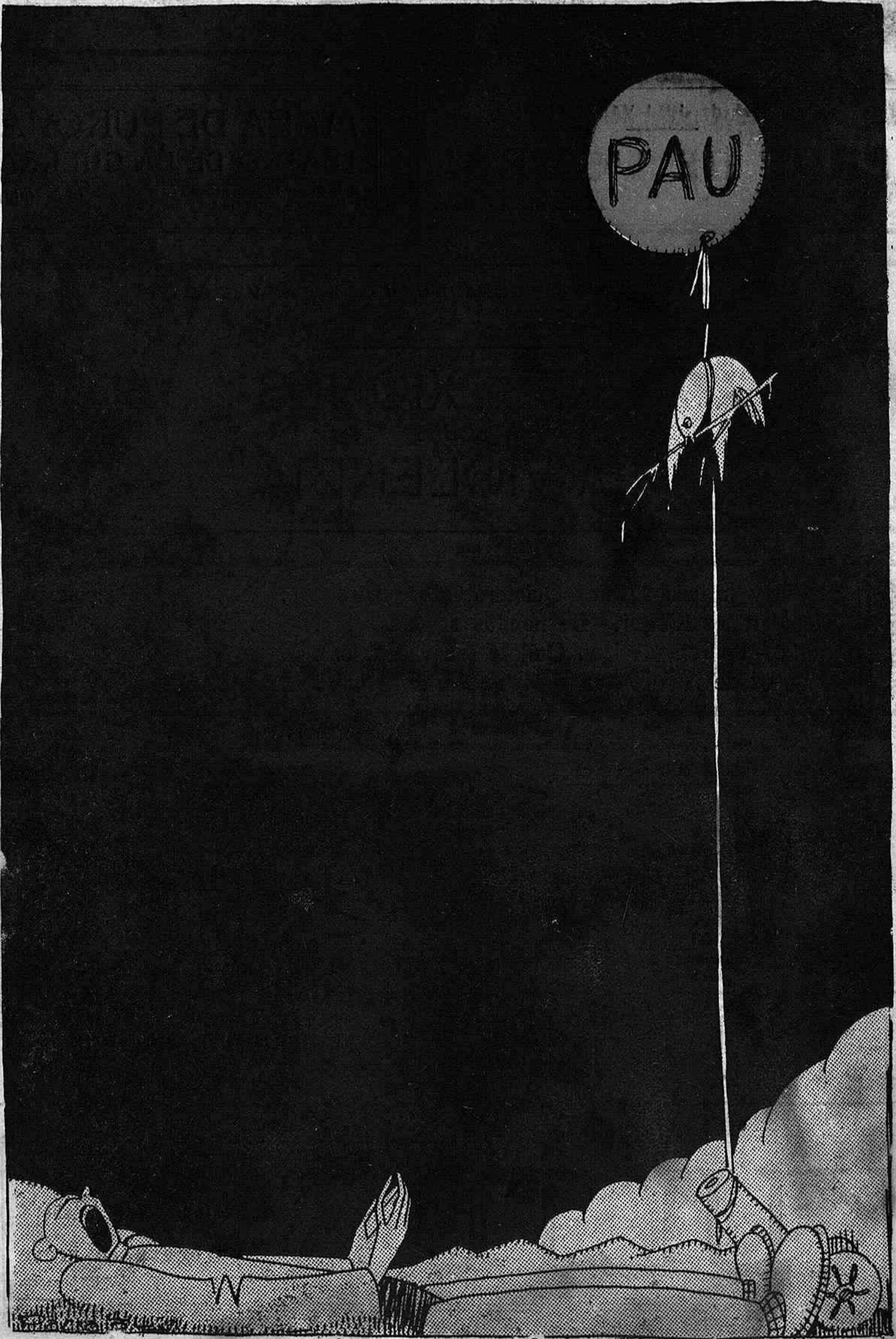
Texto francés y español

Aparecerá en breve

UNA peseta

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebalxes.

AL·LEGORÍES D'ISTIU

La neutralitat espanyola